

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 17/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av 30 § i lagen om statsandelar till kommunerna, 18 och 45 b § i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 oktober 2004 en proposition med förslag till ändring av 30 § i lagen om statsandelar till kommunerna, 18 och 45 b § i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete (RP 181/2004 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande till förvaltningsutskottet.

- lagstiftningsråd Matti Lahtinen, undervisningsministeriet
- specialmedarbetare Päivi Rajala, Finlands Kommunförbund
- finansdirektör Reijo Tuori, Esbo stad
- biträdande avdelningschef Pentti Aho, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- ombudsman Maria Bäck-Palmén, Bildningsforum
- generalsekreterare Eeva-Inkeri Sirelius, Samverkande Bildningsorganisationerna r.f
- generalsekreterare Aaro Harju, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Sakkunniga

Utskottet har hört

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete ändras.

Det föreslås att i lagarna tas in bestämmelser enligt vilka ökningarna av statsandelarna enligt den justering av kostnadsfördelningen mellan

stat och kommuner som avses bli utförd från och med 2005 slås ut över fyra år under perioden 2005—2008. Justeringen av kostnadsfördelningen uppgår enligt dagens bedömning till totalt ca 502 miljoner euro. Av detta följer att statsandelarna för 2005—2007 ökas årligen med totalt ca 86 miljoner euro vardera år. Avsikten är att statsandelarna för 2008 ökas med den resterande delen av justeringen.

I propositionen föreslås dessutom att kostnadsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om den kommunala social- och hälsovården enligt lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att statens andel ökas från 31,82 procent till 32,99 procent på grund av förändringar i de statistiska klassificeringarna samt för att målen med det nationella hälsovårdsprojektet och utvecklingsprojektet för

det sociala området ska kunna uppnås. Kommunernas andel av de nämnda kostnaderna sjunker då i motsvarande grad från 68,18 procent till 67,01 procent.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Kulturutskottet behandlar i detta utlåtande regeringens proposition till de delar som gäller utskottets behörighetsområde.

Kommunerna har satsat mer än väntat på undervisningen, varvid staten i samband med den justerade kostnadsfördelningen av statsandelarna fick betala sammanlagt 132 miljoner euro. Justeringen är en del av det gällande statsandelsystemet där de faktiska utgifterna jämförs i efterhand med de kalkylmässiga grunderna för finansieringen av statsandelen. Enligt den gällande lagen bör hela justeringen beaktas i sin helhet i undervisningsväsendets priser per enhet för 2005, men på grund av statsekonomiska orsaker föreslår regeringen att kostnadsfördelningen slås ut över fyra år så att statsandelen ökar med 23 miljoner euro 2005, 46 miljoner euro 2006, 69 miljoner euro 2007 och 132 miljoner euro 2008.

Driftskostnaderna för den grundläggande utbildningen har stigit med 4,8 procent från 2002 till 2003. En orsak till kostnadsutvecklingen har varit att specialundervisningen har ökat. Enligt en utredning till utskottet varierar kostnaderna föranledda av att elever tar del i specialundervisningen kraftigt mellan kommunerna.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att upp till 75 procent av den uppskattade ändringen i kostnadsnivån inom undervisningen ska beaktas, vilket är en högre nivå än tidigare. Detta ökar statsandelarna för de som anordnar grundläggande utbildning med cirka 29 miljoner euro. Den partiella indexjusteringen förorsakar dock

problem speciellt därför att den ökar kommunernas finansieringsandel kumulativt.

Ett tillägg på 80 miljoner euro föreslås för undervisnings- och kulturväsendets statsandelar och -understöd för 2005 jämfört med året innan. Kommunernas och samkommunernas andel av denna ökning är 63 miljoner euro. 30 miljoner euro av den ökade statsandelen beror på ökade statsandelar för finansieringen av morgon- och eftermiddagsverksamheten samt skjutsförmånen inom förskoleverksamheten som kommunerna får ersättning för i enlighet med regeringsprogrammet. Mindre årskullar beräknas minska statsandelarna med 16,6 miljoner euro.

Kulturutskottet hänvisar till sitt tidigare utlåtande om budgetpropositionen (KuUU 9/2004 rd — RP 151/2004 rd) och understryker att genom att tidigare lägga utbetalningen av statsandelarna och anvisa de inbesparingar som uppstår på grund av de mindre årskullarna till undervisningsväsendet enligt regeringsprogrammet, är det möjligt att rätta till det finansiella underskottet som uppstått på grund av en viss eftersläpning i statsandelarna för undervisningsväsendet.

Med anledning av regeringens åtgärder måste kommunerna göra anpassningar i hur de ordnar undervisningen under de närmaste åren, trots att statsandelarna i många kommuner ändå utgör en relativt liten del av kommunens sammanlagda finansiering till utbildning. Utskottet framhäver att en ändamålsenlig finansiering är förutsättningen för en högklassig utbildning för att kunna ordna allmänbildande och yrkesinriktad utbildning. Utskottet anser att detta bör hållas i

minnet när statsandelsreformen planeras och genomförs. Vidare anser utskottet det nödvändigt att de uppgifter som statsandelen baserar sig på bör hållas betydligt mer aktuella än hittills.

Utlåtande

Kulturutskottet anför

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 11 november 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Sade Tahvanainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Tuomo Hänninen /cent
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Mikaela Nylander /sv

Kirsi Ojansuu /gröna
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Vi anser att RP 181/2004 rd borde ha förkastats i sin helhet, eftersom den försvagar kommunernas möjligheter att erbjuda högklassig grundläggande utbildning.

Den kommunala ekonomin har försämrats ända sedan 2003. Det året uppvisade den kommunala ekonomin ett underskott för första gången sedan 1976. I år ökar underskottet och den svaga utvecklingen fortsätter 2005.

Budgeten för 2005 är en besvikelse för kommunerna eftersom de faktiska tillskotten för bas servicen mer eller mindre uteblir. Utifrån en justering av kostnadsfördelningen mellan stat och kommuner slås pengar som tillhör kommunerna ut över fyra år och dessutom regressivt med stöd av den proposition som utskottet har godkänt. Den sista och största posten kommer först nästa valperiod och ingår i uppgifterna för nästa regering.

Inom utbildningsväsendet har utgifterna ökat i takt med att elevantalet inom specialundervisningen har ökat. Lönekostnaderna inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen har påverkats också av den gradvis ikraftträdde höjningen av lärarnas pensionsförsäkringsavgifter. För pensionsavgifternas del uppskattades höjningen uppgå till cirka 390 euro/elev för den grundläggande undervisningens del och cirka 440 euro/elev för gymnasiernas del.

I den gällande utbildningslagstiftningen poängteras elevernas rättigheter. Nya läroplaner och timfördelningar ska tas i bruk gradvis, vilket kommer att öka undervisningskostnaderna under de kommande åren. Ändringen av det gällande justeringssystemet för kostnadsfördelningen tas upp till behandling i samband med statsandelsreformen.

Med hänvisning till det ovan sagda vill vi absolut hålla fast vid att den gällande justeringen av kostnadsfördelningen efterföljs och att de pengar som tillhör kommunernas undervisningsväsenden utbetalas till sitt fulla belopp redan nästa år. En översyn av kostnadsfördelningen har varit det enda rättvisa sättet att ta hänsyn till förändringar i kvalitet och innehåll samt till de alltför låga kostnadskalkylerna när lagarna stiftades. Vi anser att kostnaderna måste fördelas på nytt utifrån den nu gällande lagstiftningen.

Eftersom det andra lagförslaget inte hör till kulturutskottets behörighetsområde, föreslår vi att det första, tredje och fjärde lagförslaget förkastas.

Ståndpunkt

På grundval av det ovanstående anser vi att kulturutskottet i sitt utlåtande till förvaltningsutskottet skulle ha föreslagit

att det första, tredje och fjärde lagförslaget i regeringens proposition förkastas.

Helsingfors den 11 november 2004

Kaarina Dromberg /saml
Kirsi Ojansuu /gröna
Marja Tiura /saml

Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst